

Autore: Kristīne Roze

Mācību priekšmets: literatūra

Stundas tēma: man jālasa dzeja. (!?)

10. klase

Mērķi:

1. Rosināt skolēnu interesi par dzeju un mūsdienu autoriem.
2. Izkopt dzejas teksta analīzes prasmes.
3. Sagatavoties pārsprieduma rakstīšanai par dzeju.

Skolēnam sasniedzamais rezultāts: izpratne par darbu ar dzejas tekstu un literatūru par dzeju.

Nepieciešamie resursi: uzdevumu lapa individuālam un grupu darbam klasē un mājās.

Metodes: divdaļīgā dienasgrāmata, vizualizēšana, grupu darbs.

Ierosināšana

1. stunda

Skolēns individuāli veic 1., 2. uzdevumu darba lapā:

1. Izvēlies beigu pieturzīmi teikumam „Man jālasa dzeja” un pamato savu izvēli!

Man jālasa dzeja

•

...

?

!

2. Izlasi Agneses Krivades rakstu „Dzeju vajag?” (skat. 1. pielikumu) un veido divdaļīgo dienasgrāmatu!

Frāze	Komentāri (pārdomas, atziņas u. tml.)
1.	
2.	

3.	

3. Iesaisties sarunā par beigu pieturzīmi teikumam un ierakstiem tabulā – izvēlies vienu no frāzēm un nolasi savu komentāru! Esi gatavs atbildēt uz jautājumiem un iesaistīties diskusijā, kā arī ieklausīties citos!

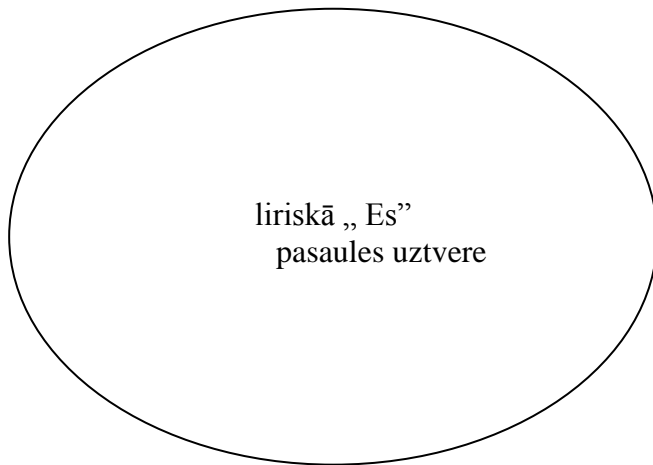
Apjēgšana

2 stundas

1. Izlasi Ronalda Brieža dzejoļus! (skat. izdales materiālu – 1. pielikums)

Darbs grupās

2. Raksturojiet liriskā „Es” pasaules uztveri (attieksmi pret sevi, citiem u. tml.)! Veidojiet domu karti! Seciniet, vai tāda raksturīga arī jūsu vecuma cilvēkiem!

3. Atļaujieties būt radoši un, izmantojot informāciju par dzejas lirisko „Es”, veiciet improvizētus ierakstus viņa dienasgrāmatā **vienā** dienā! Nolasiet!

PIRMDIENA OTRDIENA TREŠDIENA	....

CETURTDIENA	.....
PIEKTDIENA	.....
SESTDIENA	.....
SVĒTDIENA	.....

Refleksija

Pašvērtējums.

Nepieciešama 1A4 lapa grupai.

Skolotājs skolēniem izdala lapu, uz kuras uzzīmēta seja (bez acīm, ausīm, deguma, mutes, matiem).

Skolēni izvēl „rakstvedi”, kurš attēlo lapā grupas viedokli vizuāliem līdzekļiem pēc skolotāja diktāta:

Iezīmē

- ✓ labo aci, tik lielu, cik jūs stundā redzējāt
- ✓ labo ausi, tik lielu, cik tu uzmanīgi citos klausījāties
- ✓ muti, tik lielu, cik daudz runājāt
- ✓ degunu – vai tas bija kas jauns?
- ✓ matus – vai bija lietas, kas liktu matiem celties stāvus
- ✓ kreiso aci uzzīmējiet tik lielu, cik vispār bija ko redzēt šajās stundās
- ✓ kreiso ausi – vai vispār bija ko dzirdēt!

Klase izveido portretu galeriju, grupas komentē savu portretu izteiksmīgās *detaļas*.

MD Sagatavojies pārsپردuma (aptuveni 250v.) *Manas dzejas lasītāja intereses* rakstīšanai – izvēlies dzejas tekstus, autorus!

Piezīmes

Autoru (-us), par kuriem runāt, ieteicams izvēlēties brīvi, ņemot vērā skolēnu intereses, aktualitātes vai arī kādas vērtības, kuras skolotājs vēlas akcentēt.

UZDEVUMU LAPA SKOLĒNAM Individuāli

1. Izvēlies beigu pieturzīmi teikumam „Man jālasa dzeja” un pamato savu izvēli!

Man jālasa dzeja

2. Izlasi Agneses Krivades rakstu „Dzeju vajag?” (skat. 1. pielikumu) un veido divdaļīgo dienasgrāmatu!

Frāze	Komentāri (pārdomas, atziņas u. tml.)
1.	
2.	
3.	

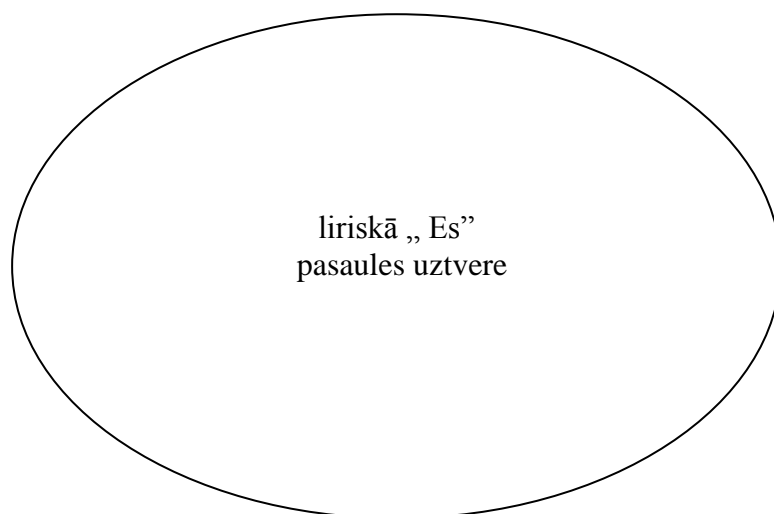
3. Izvēlies vienu no frāzēm un nolasi savu komentāru! Esi gatavs atbildēt uz jautājumiem un iesaistīties diskusijā, kā arī ieklausīties citos!

*

Izlasi Ronalda Brieža dzejoļus! (skat. izdales materiālu – 1. pielikums)

Darbs grupās

- ⇒ Raksturojiet liriskā „Es” pasaules uztveri (attieksmi pret sevi, citiem u. tml.)! Secini, vai tāda raksturīga arī tava vecuma cilvēkiem!
- ⇒ Atcerieties vai vārdnīcā noskaidrojiet, kas ir ironija! Izveidojiet domu karti, atklājot tajā, par ko ironizēts R. Brieža dzejā! Papildiniet domu karti ar citātiem!

⇒ Atļaujieties būt radoši un, izmantojot informāciju par dzejas lirisko „Es”, veiciet improvizētus ierakstus viņa dienasgrāmatā!

PIRMDIENA	.....
OTRDIENA	.....
TREŠDIENA	.....
CETURTDIENA	.....
PIEKTDIENA	.....
SESTDIENA	.....
SVĒTDIENA	.....

Individuāli

MD Sagatavojies pārsprieduma (aptuveni 250v.) *Manas dzejas lasītāja intereses* rakstīšanai – izvēlies dzejas tekstus, autorus!

Agnese Krivade: Dzeju vajag?

Agnese Krivade 14. septembris 2004 05:01

Man vajag. Un ne jau tāpēc, ka pati tur kaut ko ākstos, rakstīt mēģinu, nē. Un ne jau tāpēc, ka mēģinu tagad te iztaisīties par publicistu un intelektuāli, tāpēc jābūt lietas kursā par kultūras jautājumiem un jaunākajām grāmatām. Dzeju man vajag īpaši tad, kad nekā cita nevajag. Tā ir kā attaisnojums brīžiem, kad mēdzu eksistēt tikai nepraktiskā, lietišķiem apsvērumiem attālā dimensijā, prastāk izsakoties, es domāju to pašu GRUZONU. Dzeja kā ENTER gruzonam, vai kaut kas tāds, nu tāda tablete. Radio NABA bronhītieši ar savu dzejas albumu "Poetica mixturalis", ar kompaktdisku – tableti zāļu iesaiņojumā un lietošanas pamācību, kurš dzejnieks pie kādas slimības lietojams, ir trāpījuši desmitniekā dzejastieces definīcijai.

Palūkojoties uz kvantitatīviem rādītājiem, izskatās, ka bez Agneses Krivades dzeja nepieciešama vēl kādiem 300 cilvēkiem, jo, kā neoficiāli un droši zināms, dzejas grāmatu metiens mūsdienās nemēdz pārsniegt 700 eksemplārus un puse no tiem vispār netiek izpirkti. Veicas tām izdevniecībām, kuru izdotās dzejas grāmatas tiek iekļautas garantētajos bibliotēku iepirkumos, taču būtībā dzejas grāmatas izdevējiem ir finansiāli visneienesīgākās. Līdztekus mākslas grāmatām. Turklāt lielāko daļu dzejas grāmatu atbalsta Valsts Kultūrkapitāla fonds, bez tā atbalsta, visticamāk, tiktu izdota tikai tā dzeja, kuru autori paši sarūpētu sponsorus vai pat par izdošanu maksātu no savas kabatas. Bail iedomāties, kas tad notiktu ar dzejas kvalitāti, tagad Valsts Kultūrkapitāla fonds darbojas kā filtrs, atlasot un palīdzot veicināt dzeju, kas ir laba vai vismaz perspektīva..

Parasti kā galveno iemeslu šai tendences maiņai min zudušās cilvēku alkas pēc šifrētiem ziņojumiem, kas tajos laikos it kā tikuši ietverti dzejā. Slēpts nosodījums valdošajai ideoloģijai, sāpes par tautas nebrīvību. Esmu mēģinājusi to tagad izlasīt tajās pašās vecajās dzejas grāmatās, man neiznāk. Liekas – dzeja kā jau dzeja, kaut kas nojaušams, bet līdz galam nesaprotams, kaut kāda smeldze, bet ej nu sažini, vai tev tā pati lasot, kas dzejniekam rakstot. Katrā ziņā, vai nu šī, vai kāda cita iemesla dēļ, dzeju tolaik pirka. Dzejniekus mīlēja, cienīja un gaidīja.

Mūsdienās vārdam "dzejnieks" vairs nav tās ļoti romantiskās, nedaudz žēlīgās un noslēpumainās pieskaņas, kas bija pirmās Latvijas laikos. Nav arī tās tautas mīlestības, cieņas un dzejas kā aroda apziņas, kas bija sociālismā. Mūsdienās, izdzirdot vārdu "dzejnieks", ne viena vien ar kultūru nesaistīta cilvēka sejā parādās tāds kā viegls smīniņš. Un gandrīz katrs vidējais tulkotās prozas lasītājs (sauksim viņu tā), atļaujas paust aizdomas, ka dzeja "kā tāda" esot «pilnīgs sviests», ka dzejnieki vienkārši "glūko", un viņš personīgi uzskata, ka viņam nav jātērē savs laiks, lai mēģinātu saprast kaut kādus "murgojumus", kas visticamāk arī ir tikai pašmērķīgi "murgojumi" bez dziļākas jēgas, uzrakstīti, lai baigi tur izceltos un iztaisītos par savādnieku. Nereti sarunu biedrs iesmejas un saka «es jau arī tā varu». Un tad vēl ir tādi, kas dzeju it kā lasa bez aizspriedumiem, pa retam, bet raksturo īsi: "patīk" vai "nepatīk", tā arī nekad nepaskaidrojot, ko tas nozīmē. Par dzeju sodās pat ļaudis, kas to ir pirkusi un lasījuši TAJOS laikos. Rīkojot šī gada Dzejas dienas, runājot ar žurnālistiem, vairākas reizes saskāros ar jautājumu, kādēļ agrāk dzeja esot bijusi saprotama un skaista, bet tagad, tie jaunie, rakstot tikai rupjības un bezjēdzības. Un arī vecajiem, agrāk mīlētajiem dzejniekiem vispār esot širmis tagad drusku aizbraucis, sākuši rakstīt nesaprotami. Kāpēc tā? Manuprāt, šeit noslēdzas apburtais loks. Cilvēki dzeju vairs vienkārši nelasa. Nepērk un nelasa. Un, ja kādreiz, garlaicības dzīti, kaut ko ierauga periodikā, tad pārļaiž acis pa diagonāli un nošausminās, ka rokā nedodas. Ka neko nevar saprast. Vai: ka tā jau nu gan nav glīti runāt. Un līdz ar to arī nepērk. Un līdz ar to arī nevingrinās saprast un "pavilkties no dzejas". Jo dzeja ir ārkārtīgi spēcīga, caur dzejnieka miesu filtrētās realitātes esence, kā dārga smarža, kas pirmajā mirklī šķietami smaržo tikai pēc spirta, bet ar laiku atklāj daudzveidīgu, smalku aromātu buķeti. Spējīga ieinteresēt masas tikai tad, ja tai piešķir sociālpolitisku nozīmi kontekstā. Lēta odekolona statusu. Vai, ja dzejnieks, kas to sarakstījis, ar savu personību simbolizē kādus konkrētus sabiedrības procesus, un tad jau vairs nav svarīgi, ko viņš raksta. Vai jums vispār ir svarīgi, ko pašlaik raksta Imants Ziedonis, Bronislava Mārtuževa, Knuts Skujenieks, Māra Zālīte, Andrejs Eglītis?

Es nesaku, ka ir nepieciešams, lai katrs mēģinātu iedziļināties dzejā un to izprast. Tas vispār nav praktiski, un nav nekādas jēgas to darīt. Tas nekādā veidā neiemāca dzīvot labāk, produktīvāk un ātrāk. Izteismīgu, uztveramu un skaistu simbolu plūsma mārketinga sabiedrībā ir tik intensīva un dod tik daudz vienkārši izdzīvojamu emociju, ka nav nepieciešamības tās meklēt aiz atslēgām, iedziļināties kāda savāda cilvēka apziņas plūsmā, pārļaižāt trīsreiz vienu rindiņu un aiz vārdiem sajūst vējojam kādus smalkus, ikdienā un pat attiecībās nepielietojamus strāvojumus. Cilvēkiem dzeja nav vajadzīga, viss, ko tā sniedz, ir pieejams tāpat.

Dzejai pašai cilvēks, protams, arī nav vajadzīgs. Dzeja plīvo kaut kur nedaudz augstāk, skaista, vēsa un vienaldzīga pret lasītāju, vai to lasa, vai pie tās raud, vai uz tās spļauj, vai to nelasa. Secinājums šim stāstam tāpat ir tāds, ka es nesaprotu, priekš kam cilvēkiem mūsdienās būtu jālasa un jāpērk vairāk dzejas, tāpēc īsti nespēju ieņemt sākumā iecerēto moralizējošo nostāju. Varu tikai pastāstīt, kā man iet. Pēc visa šī Dzejas dienu rīkošanas drudža, kad Dzejas dienu skaņas operatora lomā esmu pierunājusi pilnu "Delfi" portālu un citas pasaules maliņas ar to, cik svarīgas ir Dzejas dienas un cik laba latviešiem dzeja, man paliks tikai dažas lietas. Brīvprātīgi piespiedu kārtā izlasītie Semjona Haņina un Valta Ernštreita dzejas krājumi. Un leīšu dzejnieka Antana A. Jonīna dzejas rindas. Viss cits noteikti pāries un aizmirsīsies..

Avots: <http://www.delfi.lv/news/comment/comment/agnese-krivade-dzeju-vajag.d?id=9055466>

Ronalda Brieža dzejoļi

Panki runā Kā jāizskatās pareizai Pasaulei To dzirdot Vecīšiem mati ceļas stāvus To redzot Panki nomaina frizūru	Mēs klusu sēdējām Neskatīdamies viens otram acīs Dzerdami cukuru ar kafiju Un klāt piekozdami Magoņu sēkliņās ar bulciņām Iedomīgās peļķes Spļāva lietus lāses debesīs Un kad tu aizgāji Es ilgi vēl paliku raugāmieš Tavas sejas atspīdumā Neizdzertajā kafijas tasē	Istaba bija pilna Ar mums sveču gaismu Un odiem Nomelnējusi tējas krūzīte Cītīgi mēģināja apgāzties Uz nogurušajām klavierēm Tavu pirkstu smagums Kādam būs jādzied Lai to varētu izturēt
Kad man aprūkstas Strāvas Asinsvados Es pieslēdzos Mīļās rokai Un ļauju sevi vest Kurp vien tā vēlas Un viņa metas skriet Cauri šaurajiem pagalmiem Garām nebeidzamajiem žogiem Līdz nogādā mani kādā Parkā Un mēs stāvam Un veramies kā putni Vij pilsētas kokos Kontaktligzdas	Mājā no dzelteniem ķieģeļiem Augu nakti visos logos Spīd gaisma Un augu nakti Mājā no dzelteniem ķieģeļiem Ziedi zem palodzēm Aizvērties nepagūst Bet nevajag saukt policiju Un nevajag atslēgt Tiem elektrību Varbūt tieši tobrīd Mājā no dzelteniem ķieģeļiem Raksta vēstules Uz adresēm bez mājām	Visu nakti Plēsu jokus No rīta Asinainiem pirkstiem Lasīju kopā Lauskas
Bezmērķīgi uzgriežu Pats sava telefona numuru Un ilgi klausos signālos Kas vēsta par tā aizņemtību Patīkami apzināties Ka esi tik nodarbināts Ka pat vairs sazvanīt sevi Nevar	Gurdeni vērojot Kā kaķis Dzenā pa galdu Datorpelī Visu vakaru Sūtu mīļajai pa e-mailu Serenādes Taču mīļā Never vaļā sava datora Logu Jo baidās saņemt vīrusu <i>I love you</i>	Es tevi mīlu Tevi mīlu es Mīlu es tevi Tevi es mīlu Es mīlu tevi Mīlu tevi es